

SLOVÁCI V KANADE – minulosť a prítomnosť

Abstrakt

V dôsledku hromadného vysťahovalectva Slovákov v rámci migračných pohybov vo svete na prelome 19. a 20. storočia, ktoré sa v procese sociálneho vysťahovalectva a politickej či náboženskej emigrácie sformovali v jednotlivých krajinách zostalo za hranicami našej krajiny žiť mnoho Slovákov, ktorí tvoria neoddeliteľnú súčasť našich národných dejín. Za viac ako stopäťdesiat rokov prekonali Slováci v Amerike v dôsledku procesov akulturácie a asimilácie viaceré zmeny týkajúce sa spôsobu života a ich kultúry. Príspevok predstavuje parciálnu časť mojej dizertačnej práce (s názvom *Slováci v Amerike - súčasné identifikačné, kultúrotvorné a revitalizačné procesy*, dizertačná práca je súčasťou APVV-20-0263 projektu: Aktuálne kultúrotvorné, identifikačné a revitalizačné procesy v prostredí etnických minorít: Slováci v Argentíne a Kanade), jeho cieľom je analyzovať príčiny a okolnosti migrácie Slovákov do Kanady, ktorá pozostáva z viacerých prúdov a vln a svojím spôsobom v zmenených formách pretrváva dodnes. Príspevok nazerá na riešený problém najmä z hľadiska aktuálnosti témy, nakoľko počet Slovákov žijúcich v zámorí (a nielen tam) dlhodobo klesá, v dôsledku čoho sa oslabuje vedomie slovenskej príslušnosti, čo vedie okrem iného aj k strate etnicity či identity (etnickej, náboženskej, kultúrnej), ktorá predstavuje jednu z kľúčových oblastí pri výskume minoritnej kultúry.

Kľúčové slová: slovenské vysťahovalectvo, Slováci v zahraničí, slovenské komunity v Kanade, národné povedomie

Úvod

Fenomén slovenského vysťahovalectva predstavuje v dejinách slovenského národa významnú kapitolu, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť národných dejín Slovenskej republiky. Z hľadiska aktuálnosti témy, je

téma slovenského vystáhovalectva stále na „programe dňa“ nakoľko dejiny vystáhovalectva Slovákov nie sú systematicky obsiahnuté v žiadnom syntéznom diele, ktoré by mapovalo túto kapitolu dejín Slovákov komplexne, či v kontexte migračných pohybov sveta od konca 19. storočia po súčasnosť.

V príspevku sa na základe doposiaľ publikovaných prác pokúsim analyzovať príčiny a okolnosti migrácie Slovákov do Kanady, ktorá svojím spôsobom a v dôsledku rôznych zmien pretrváva dodnes. Problematika dejín a života Slovákov v Amerike, jednotlivé migračné vlny a príčiny vystáhovania je z hľadiska histórie spracovaná a zachytená v prameňoch pomerne obsiahlo, aj keď ucelená databáza informácií o dokumentoch, archiváliách a zbierkotvorných fondoch s tematikou dejín i súčasného života amerických Slovákov chýba ako na Slovensku, tak i v Amerike. (Bartalská, 2008, s. 124) Chýba tiež vedecká inštitúcia, ktorá by systematicky dokumentovala obdobie slovenského vystáhovalectva nielen do zámoria, ale i do celého sveta. Inštitúcia, ktorá by realizovala výskumy a zhromažďovala dokumenty k dejinám a životu Slovákov v zahraničí. Iste, mnohé kultúrne a vedecké inštitúcie na Slovensku ako napr. Slovenský národný archív v Bratislave, Slovenská národná knižnica v Martine, Slovenské národné múzeum v Martine, Spolok svätého Vojtecha v Trnave, Matica slovenská a v jej pôsobnosti Krajanské múzeum v Martine a ďalšie disponujú zbierkami – dokumentačným materiálom či už písomných zbierok alebo hmotnými artefaktami týkajúcimi sa dejín a spôsobu života Slovákov v Amerike (ale i inde vo svete), žiaľ ucelená databáza informácií o tejto problematike v našej vede úplne absentuje. Presne tak, ako absentuje i múzeum slovenského vystáhovalectva (ak neberieme do úvahy občiansku iniciatívu nadšencov a ich projekt KASIGARDA na východnom Slovensku), ktoré by vzhľadom

na silnú vystáhovaleckú minulosť Slovákov určite zaujalo svoje relevantné miesto na Slovensku.¹

Napriek tomu, že z hľadiska formovania národa a budovania spoločného slobodného štátu Čechov a Slovákov zohrali americkí Slováci začiatkom 20. storočia významnú úlohu v boji za jednotný národ a štát (vznik 1. ČSR – 28.10. 1918), v podstate môžeme hovoriť dnes o tom, že zachránili slovenský národ pred asimiláciou a nadvládou vtedajšej uhorskej vlády, títo bezpochyby národní buditelia nemajú na území svojho materského štátu žiadny pamätník (ak neberieme do úvahy Základný kameň, Pamätník slovenského vystáhovalectva a zahraničných Slovákov v Bratislave), ktorý by niesol odkaz dnešným generáciám.²

1. Kto sú Slováci žijúci v Kanade resp. Slováci žijúci v zahraničí?

Skôr, ako sa v príspevku budeme venovať samotnej téme „Slováci v Kanade“, rada by som vysvetlila termíny: Slovák žijúci v zahraničí resp. v minulosti tiež používaný termín zahraničný Slovák, v našom prípade americký Slovák resp. Slovák v Kanade.

Kto je Slovák žijúci v zahraničí ? V zmysle zákona č. 474/2005 Z.z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí, *„Slovákom žijúcim v zahraničí je osoba, ktorá nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a je štátnym občanom Slovenskej republiky alebo nie je štátnym občanom Slovenskej*

Z občianskej iniciatívy a nadšenia vzišiel projekt Kasigarda – Múzeum vystáhovalectva z územia Slovenska do Severnej Ameriky, ktorý zastrešuje doc. PhDr. Martin Javor, PhD. historik, pôsobiaci na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, ktorý z vlastnej iniciatívy a so záujmom založil múzeum, ktoré funguje v súčasnosti v on line priestore. Ambíciou zakladateľov je otvoriť i stálu expozíciu, ktorej priestory sú aktuálne v rekonštrukcii. Sídlo múzea bude v amerikánskom dome v Ťahyni (východné Slovensko), ktorý je vyhlásený za Národnú kultúrnu pamiatku a financovaný je z príspevkov občianskeho združenia, darov sponzorov zo zámoria ale i zo Slovenska. Viac pozri: www.kasigarda.sk

² Základný kameň Pamätníka slovenského vystáhovalectva položili v historickom petržalskom parku v roku 2000, pričom predstavuje 4,5-tonový kus neopracovaného červeného mramoru z Tardoškého lomu. Kameň, ktorý v priestore korešponduje so sochou štúrovského básnika Janka Kráľa, darovali Slovensku naši krajanovia z Maďarska. Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí ho vníma aj ako symbolický základ budovania potenciálneho Múzea slovenského vystáhovalectva. Tiež treba spomenúť i v tomto prípade občiansku iniciatívu najmä historika PhDr. Claude Baláza a ďalších odborníkov, ktorí založili Nadáciu Národný Pamätník slovenského vystáhovalectva, ktorého prioritou je realizácia pamätníka v Bratislave ako budúcej národnej kultúrnej pamiatky. Viac pozri: www.vystahovalectvo.sk

republiky, ale uchováva si národné povedomie a on alebo jeho predok v priamom rade má slovenskú národnosť“... Toľko hovorí zákon, ktorý sa vzťahuje na všetkých Slovákov žijúcich v zahraničí čiže i na náš predmet záujmu – Slovákov v Kanade.

Na druhej strane Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska definuje Slováka žijúceho v zahraničí nasledovne, Slováci žijúci v zahraničí sú:

- príslušníci slovenského etnika alebo ich potomkovia žijúci v enklávach a diaspórach mimo územia SR
- tvoria neoddeliteľnú súčasť nášho národa

Môžeme hovoriť o tom, že definícia podľa Encyklopédie ľudovej kultúry Slovenska je obsiahnutá i v Zákone o Slovákoch žijúcich v zahraničí. Pre účely našej práce nie je podstatné či skúmame Slováka žijúceho v zahraničí v zmysle Zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí alebo v zmysle definície ako nám ju ponúka Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. Keďže predpokladaným cieľom práce (dizertačnej práce, ktorej parciálnu časť tvorí i tento príspevok) je priniesť tiež materiál pre zodpovedné inštitúcie na úrovni štátu, aby mohli adekvátne reagovať v zmysle konkrétnych potrieb Slovákov žijúcich v zahraničí v našom prípade v Kanade resp. štátnej podpory, považovala som za dôležité vysvetliť aký má štát postoj k svojim krajanom v zahraničí a na základe čoho zabezpečuje výkon štátnej politiky vo vzťahu ku Slovákom žijúcim v zahraničí.³

2. Hromadného vysťahovalectvo Slovákov do sveta

V histórii slovenského hromadného vysťahovalectva (v literatúre však často spomínané i ako masové vysťahovalectvo) možno vyčleniť dve základné vlny smerovania, ktoré ďalej formovali dva rozdielne trendy

³ Výkon štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí zabezpečuje Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý je rozpočtovou organizáciou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave. Pozri viac: www.uszz.sk

d'alšieho vývinu vystáhovalcov v ich novom prostredí. Prvou, staršou vlnou odchodu Slovákov z vlasti do sveta spadá do obdobia od začiatku 18. do prelomu 19. a 20. storočia kedy sa organizovalo osídľovanie viacerých oblastí bývalej rakúsko-uhorskej monarchie. Išlo o tzv. osídľovanie oblastí, ktoré po vytlačení Turkov z krajiny zostávali hospodársky nevyužité a vyludnené. V tejto vlne osídlenia sa najväčší počet slovenských vystáhovalcov usadil v oblasti tzv. Dolnej zeme (územie na rozhraní Maďarska, Rumunska, Srbska a Chorvátska) a hovoríme o tzv. dolnozemských Slovákoch. (Botík, 2016, s. 30) Druhá vlna spadá do obdobia konca 19. a začiatku 20. storočia a smerovala do rozvinutých priemyselných krajín západnej Európy (Francúzsko, Nemecko, Belgicko, Rakúsko) a do zámoria (najmä USA, Kanada, Argentína, Austrália). Neriešené hospodárske a sociálne problémy v krajine spôsobili, že toto vystáhovalstvo nadobudlo masové rozmery a Slováci hľadali individuálne riešenia a východiská ako sa dostať zo svojej nepriaznivej životnej situácie (ťažké hospodárske a sociálne podmienky, nedostatok existenčných možností, hlad, bieda a cholera) práve odchodom z krajiny. Tým sa začína život príslušníkov nášho národa (Slovákov) odohrávať mimo územia Slovenska. (Botík, 1994, s. 21) Ich osudy a životné príbehy i osobitú kultúru, ktorú vytvorili za hranicami materskej krajiny dodnes obdivujeme, analyzujeme a skúmame ako osobitý fenomén, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou našich národných dejín. Dnes podľa odhadov môžeme hovoriť o tom, že „jedna štvrtina až jedna tretina Slovákov žije v zahraničí.“ (Botík, 1994, s.21) Pokým si potomkovia Slovákov žijúcich mimo územia nášho štátu uchovávajú vedomie slovenskej (etnickej či jazykovej) príslušnosti alebo aspoň vedomie slovenského pôvodu budú stále organickou súčasťou nášho štátu, ktorého povinnosť (v zmysle článku 7a Ústavy Slovenskej republiky) je deklarovaná nasledovne: „Slovenská republika podporuje národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí,

podporuje ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou“. Minulosť a kultúrne bohatstvo Slovákov žijúcich v zahraničí treba chápať ako imanentnú súčasť minulosti slovenského národa a jeho kultúrneho dedičstva. (Jovankovič, 2017, s. 4)

3.Vývin slovenskej komunity v Kanade - príčiny a okolnosti

Vo vývine slovenskej komunity v Kanade bola rozhodujúca skutočnosť, že sa neformovala v kontinuálnom procese, ale vo viacerých navzájom oddelených fázach prisťahovalectva t.j. 1885 – 1914, 1922 – 1938, 1948 – 1951, 1968 – 1969. (Jakešová, 2001 s. 4) V 70. rokoch 19. storočia evidujeme len príchod jednotlivcov do Kanady, čo samozrejme v neskorších obdobiach vyústilo do vystahovania početnejších skupín. Obdobie rokov 1885 – 1914 Slováci prichádzajú na územie Kanady hlavne z USA (Jakešová, 1981, s. 37) a môžeme hovoriť, že ide o tzv. sekundárny pohyb, ktorý výrazne prevyšuje nad primárnym pohybom teda vystahovaním Slovákov priamo z rodnej krajiny. V tomto období vznikajú i prvé slovenské osady v Kanade. Prvú vystahovaleckú vlnu Slovákov uzatvára vypuknutie prvej svetovej vojny, ktorá obmedzila migráciu obyvateľstva na minimum. (Bielik, 1982 s. 202) Vystahovalectvo Slovákov do Kanady pokračovalo i v medzivojnovom období a hlavne vplyvom vlády Spojených štátov amerických, ktorá sprísnila prisťahovalecké kvóty (na základe prisťahovaleckého zákona z rokov 1921 a 1924) pre migrantov v snahe obmedziť tento enormný prílev obyvateľstva do USA sa práve Kanada (v menšej miere i štáty Južnej Ameriky) „stáva pre Slovákov krajinou druhej možnosti.“ (Bielik, 1982, s.203). Toto opatrenie vlády USA predstavovalo zrod ďalšej vystahovaleckej vlny Slovákov do Kanady, ktorá v tomto období ponúka priaznivé podmienky pre prisťahovalcov, zjednodušila tiež prisťahovalecké podmienky hlavne vo finančnej oblasti (čo znamenalo, že prisťahovalec už nemusel po príchode do Kanady predkladať finančnú hotovosť za seba ani za ostatných členov rodiny, čo

sa vyžadovalo v predchádzajúcej vystahovaleckej fáze). (Bielik, 1982, s. 203) Takýmto spôsobom sa Kanada snažila vykompenzovať potrebu náhradného cieľa za USA pre chudobných prisťahovalcov akými v tej dobe Slováci, ktorí prichádzajú na toto územie bezpochyby boli. Faktom je, že prvá vlna slovenských prisťahovalcov volila Kanadu iba ako „prestupnú stanicu“ a ich ambícia bola dostať sa do USA (krajiny s mnohými pracovnými príležitosťami najmä v priemysle a lepších zárobkov) a pobyt v Kanade považovali iba za náhradné, dočasné riešenie nehodlali sa v Kanade usadiť natrvalo. Hľadali si iba dočasné zamestnanie a udržiavali kontakty so svojou rodinou a známymi v USA. Najčastejšie sa usádzali v kanadských pohraničných mestách aby v prípade získania víz (žiadosti zasielali na Československý generálny konzulát do Montrealu) a povolenia na cestu do USA sa ľahšie a hlavne rýchlejšie vedeli presídliť do vytúženého cieľa - USA. Trvalo niekoľko rokov, kým USA – tradičný cieľ slovenských vystahovalcov stratilo svoju príťažlivosť i prvenstvo vystahovaleckej destinácie v zámorí. Paralelne s opatreniami USA (ktoré regulovali prisťahovalecké kvóty) začala Kanada realizovať etapu tzv. aktívnej prisťahovaleckej politiky t. j. uprednostňovala prisťahovalectvo určitých profesií, najmä kvalifikovaných poľnohospodárskych robotníkov a domácich robotníkov čiže služobníctvo. ⁴ Kanadská prisťahovalecká politika bola založená na princípe kultivácie miliónov hektárov pôdy a práve prostredníctvom osídlovacej politiky, usmerňovala prílev prisťahovalcov na západ s úmyslom osídliť celú krajinu, čo sa jej do značnej miery i podarilo.(Bielik 1982, s. 205) V tomto období malo sťahovanie do Kanady na rozdiel od individuálnych príchodov

⁴ Kanadské ministerstvo migrácie a kolonizácie v rámci prisťahovaleckej politiky stanovilo žiadateľovi/imigrantovi podmienky pre vstup a pobyt v krajine, ktoré bolo treba dokázať: 1. že sú skutočne poľnohospodármi, ktorí idú do Kanady, aby tam pracovali v poľnohospodárstve a majú dostatočné prostriedky, aby v Kanade začali farmárčiť (musia mať majetok v hodnote 5000 kanadských dolárov), 2. že sú skutočnými poľnohospodármi, ktorí idú do Kanady, aby sa tam venovali svojmu povolaniu, 3. že sú slúžkami, ktoré idú do Kanady do služby, 4. že sú ženami, ktoré idú za svojimi manželmi alebo sú deťmi mladšími ako 18 rokov, ktoré idú za svojimi rodičmi čiže môžeme hovoriť, že pobyt v krajine im bol umožnený za účelom zlúčenia rodiny. Keďže väčšina Slovákov – prisťahovalcov bolo nemajetných, týkala sa ich podmienka pobytu v Kanade iba v zmysle č. 2, 3, a 4. Pozri viac - Bielik, 1982, 205.

organizovanú formu, ktorú zabezpečovala kanadská železničná spoločnosť vrátane náboru prisťahovalcov a ich prepravy (lodnej i železničnej) . Kontinuitu prisťahovaleckého procesu koncom 20. rokov 20. storočia prerušuje hospodárska kríza. „Kvôli obrovskej nezamestnanosti v krajine začala Kanada obmedzovať prisťahovalectvo a po roku 1930 sa už vo vzťahu k Československej republike prisťahovalecká politika obmedzila takmer iba na prijímanie žien a detí osôb v Kanade usadených. Preto v 30. rokoch hlavným znakom vysťahovaleckého procesu zo Slovenska do Kanady sa stala dominantnosť ženského a detského elementu“. (Jakešová, 2006, s. 75) Dovtedy boli vysťahovaleckou doménou zväčša muži (v najproduktívnejšom veku 18 až 40 rokov).

Po druhej svetovej vojne sledujeme ďalšiu vlnu slovenských prisťahovalcov do Kanady, ktorí opúšťajú svoju vlasť najmä z politických príčin. Ide najmä o osoby zamestnané v štátnych službách, politikov, diplomatov, novinárov, kňazov kultúrnych pracovníkov a pod. Všeobecne môžeme hovoriť, že išlo o tzv. inteligenciu. (Bartalská, 2001, s. 134) Štvrtá vlna prisťahovalectva nasledovala v auguste 1968, ktorá bola reakciou na okupáciu vtedajšieho Československa vojskom Varšavskej zmluvy. Emigranti v tomto období osídľujú zväčša miesta, kde sa im ponúkajú najvhodnejšie pracovné a životné podmienky a tým „do značnej miery prispeli k disperznosti slovenského osídlenia.“(Bartalská, 2001, s.135) Slovensko – americká komunita Slovákov (komunity Slovákov v štátoch Severnej Ameriky – USA a Kanada) je „najväčšou komunitou žijúcou mimo územia Slovenskej republiky.“ (Bartalská, 2001 s. 254) Po páde železnej opony čiže po novembri 1989 zaznamenávame odchody Slovákov do Kanady priebežne, väčšinou sa jedná o odchody spojené s pracovnými ponukami alebo ide o odchody spojené v rámci zlúčenia rodiny či odchody spojené so štúdiom v zahraničí, kde sa časť Slovákov buď vráti alebo natrvalo usadí za hranicami Slovenska. V žiadnom prípade však

nemôžeme hovoriť o masových odchodoch Slovákov, ktoré sledujeme začiatkom 20. storočia. Kanada je typickou prisťahovaleckou krajinou a Slováci tvoria len malú etnickú skupinu, ktorá tvorí osobitnú minoritnú kultúru v Kanade už niekoľko generácií.

4. Život Slovákov v Kanade – minulosť a prítomnosť

Keďže slovenskí prisťahovalci, ktorí prichádzajú do Kanady koncom 19. a začiatkom 20. storočia nenašli žiadne formy sociálneho zabezpečenia, boli nútení „postaviť sa na vlastné nohy“ a navzájom si pomôcť najmä prostredníctvom zakladania si podporných/cirkevných spolkov. Tie majú dlhodobú tradíciu a nezastupiteľné miesto najmä v prvých vlnách vysťahovalectva nakoľko plnili niekoľko dôležitých funkcií. (Paučo, 1972, s. 90) Išlo najmä o sociálno-podpornú funkciu (členovia platili pravidelné príspevky a z nich vyplácali v prípade úrazu/smrti príspevky rodinám), vzdelávaciu funkciu (zakladali školy najmä za pomoci cirkvi) a zohrávali kľúčovú úlohu pri udržiavaní národného povedomia prisťahovaných Slovákov. Hlavnou myšlienkou zakladania spolkov však bolo tiež zjednotiť Slovákov (hlavne v boji za samostatnosť slovenského národa, neskôr v boji proti komunizmu) a vzbudiť v nich záujem, aby podporovali a hájili národné záujmy Slovákov ako v Amerike tak i starej vlasti. (Paučo, 1972, s.121) Osobitné postavenie Slovákov v Kanade mala a má náboženská príslušnosť, ktorá bola významným diferenciačným činiteľom v spoločnosti. (Jakešová, 2006, s. 81) Slováci v Kanade boli a sú z veľkej časti zoskupení podľa farností na – rímskokatolícke (tvorili ich prisťahovalci zo Slovenska, prípadne z rumunského Bihoru), grékokatolícke (Slováci zo severovýchodného Slovenska) a evanjelické (Slováci prevažne z Dolnej zeme). (Lenovský – Nováková, 2021, s.8) Spolu s kultúrnou výbavou, ktorú si Slováci priniesli zo svojej starej vlasti a príslušnosti k cirkvi vytvorili za 150 rokov existencie v prisťahovaleckej krajine jedinečnú kultúru vyformovanú rozmanitosťou migračných vln (či už špecificky politicky, sociálnoekonomicky, nábožensky, vzdelanostne,

socioprofesijne či rodovo) migrantov, ktorá tvorí alfu a omegu v kultúrno – spoločenskom živote krajanov vôbec. Identita (či už etnická, náboženská, jazyková alebo kultúrna) Slovákov v Kanade ako jeden z dôležitých faktorov identifikácie minoritnej kultúry zastáva dôležité miesto napriek všetkým zmenám a premenám v rámci kultúrnych zmien, ktoré možno v tejto súvislosti sledovať (od akulturácie až po asimiláciu) sa vždy odvíjala od samotného vedomia príslušnosti k národu. Napriek **asimilačnému procesu**, ktorý je všadeprítomný pri Slovákoch žijúcich v zahraničí **a obzvlášť v štátoch severnej Ameriky (USA a Kanada)** v súčasnosti slovenské spolky v Kanade predstavujú stále živý organizmus a majú nezastupiteľné miesto v udržiavaní národného povedomia krajanov – dnes často potomkov Slovákov, ktorí síce už neovládajú mnohí slovenský jazyk, mnohí z nich nikdy na Slovensku neboli, napriek tomu sa hrdo hlásia k Slovákom, k Slovensku, k rodnej krajine ich predkov. Ich etnické vedomie, vedomie príslušnosti k národu ich predkov je tak silno zakorenené v ich mysliach a prežíva na rôznom stupni identifikácie najmä prostredníctvom jedinečnej kultúry, ktorú si snažia uchovať po celé generácie hlavne cez kultúrne podujatia organizované spolkom. Spolok dnes už síce stratil svoju pôvodnú funkciu z ktorej vzišiel (išlo hlavne o podpornú funkciu), ale stále má nezastupiteľné miesto pri udržiavaní národného povedomia Slovákov, resp. potomkov Slovákov Kanade. (Bartalská, 2001, s. 268) Spolkový život Slovákov v minulosti bol posilnený najmä nepriaznivou situáciou v rodnej krajine – v skorších obdobiach to bol boj proti národnostnému útlaku, neskôr boj proti komunizmu resp. boj za slobodu nezávislosť a samostatnosť Slovenskej republiky. Pád komunistického režimu v roku 1989, zmena politicko-ekonomických a štátnych štruktúr prináša súčasnú ekonomickú emigráciu a sezónnu migráciu slovenského obyvateľstva do zahraničia. (Baláž-Bilik-Mikolaj, 2014, s. 4)V tejto súvislosti dnes zaznamenávame oslabenia v jednotlivých členských

základniach spolkov, keďže všetky spomínané boje už boli vyhraté v prospech Slovenska. Sledujeme nezáujem mladších generácií zúčastňovať sa na slovenskom spolkovom živote, zaznamenávame generačnú výmenu na postoch čelných predstaviteľov avšak záujem a nadšenie o spolkový život celkovo klesá. (Varšo, 2018, s. 4) Čo sa týka novodobých prisťahovalcov (prisťahovaní po roku 2000) málokto má záujem sa pridať a byť účastní na komunitnom živote Slovákov. V porovnaní s prvými prisťahovaleckými vlnami má dnes nová generácia prisťahovalcov tendencie skôr rýchlo splynúť s majoritným obyvateľstvom a integrovať sa do spoločnosti bez zásahov svojej minoritnej kultúry. Toto sú však už témy, ktoré súvisia s témou mojej dizertačnej práce a témy, ktoré si vyžadujú dôsledný výskum v slovenských komunitách v Kanade. Dnes s istotou vieme, že počet osôb v Kanade hlásiacich sa k Slovákom klesá, „podľa výsledkov sčítania obyvateľstva na konci 20. a začiatkom 21. storočia a kvalifikovaných odhadov počtov v tých krajinách, kde sa nesleduje v etnickej štruktúre obyvateľstva aj slovenská menšina, počet Slovákov alebo osôb so slovenským pôvodom, ktorí trvalo žijú v zahraničí oproti roku 1991 poklesol takmer na polovicu počtu zisteného na začiatku 90. rokov 20. storočia.“ (Benža, 2008, s. 63) V tomto zmysle je dôležité venovať sa tejto téme, analyzovať a skúmať ju z rôznych uhlov pohľadov a nielen z hľadiska histórie, ale aj z hľadiska súčasnosti a čo je ešte viac podstatné i z hľadiska budúcnosti, aby sme vedeli kam smeruje slovenská komunita v Kanade, či je možné spomaliť procesy asimilácie (ak áno, ako) a čo je rozhodujúcim faktorom pri rozhodovaní sa pri zdieľaní/nezdieľaní konceptov kultúrneho dedičstva Slovákov ich jazyka, identity a kultúry.

Záver

Cieľom príspevku bolo analyzovať a hlavne pochopiť príčiny a okolnosti odchodu Slovákov do Kanady a jeho premeny v čase. Vystáhovalectvo je

neoddeliteľnou súčasťou našej histórie, nie je to iba okrajová záležitosť a bezvýznamná epizóda je to neoddeliteľný historický proces, ktorý má vonkajší i vnútorný význam pre celé naše národné dejiny. (Jovankovič, 2017, s.4) „...má význam nielen pre tých, čo odišli, ale aj pre tých, čo ostali v starej vlasti, má význam pre celonárodný sociálny vývin práve tak ako pre jeho duchovné uspošobenie, pre jeho vnútorné i vonkajšie postavenie vo svete, pre jeho ekonomiku i jeho kultúru...“ (Mináč, 1982, s. 5)

Migrácia Slovákov do Kanady predstavuje nepretržitý proces, ktorý pre bádateľov prináša rôzne témy a možnosti výskumu slovenskej komunity vo svete. Predstavuje dynamický proces s množstvom zmien a premien, ktoré môžu byť predmetom záujmu viacerých vedných disciplín od histórie cez etnológiu, lingvistiku, kultúrnu či sociálnu antropológiu, kulturológiu a pod. Bez objasnenia a pochopenia príčin a okolností odchodu Slovákov z nášho územia, ale ťažko pochopíme ďalšie témy súvisiace so životom, identitou a kultúrou Slovákov žijúcich v Kanade resp. kdekoľvek mimo územia Slovenskej republiky.

Použitá literatúra:

BALÁŽ, C. – BILIK, J. – MIKOLAJ, D. 2014. Národný pamätník slovenského vystahovalectva. Bratislava: Nadácia Národný pamätník slovenského vystahovalectva. 2014. 11 s. Dostupné na internete: [NNPSV-uvodny-projekt.pdf \(vystahovalectvo.sk\)](#)

BARTALSKÁ, L. 2001. Sprievodca slovenským zahraničím. 2001, Bratislava: Dom zahraničných Slovákov, 376 s. ISBN 80-88841-18-6.

BARTALSKÁ, L. 2008. Kultúrne dedičstvo Slovákov žijúcich v zahraničí a databáza informácií o tejto problematike. 2008, Bratislava: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, 191 s. ISBN 978-80-969921-1-9.

BARTALSKÁ, L. 1999. Slovenská Amerika. 1999, Bratislava: Gabriela Fila Advertising, 48 s. ISBN: 80-967062-2-5.

BENŽA, M. 2008. Slováci v zahraničí vo výskumných plánoch vedeckých ústavov Slovenskej akadémie vied. In Kultúrne dedičstvo Slovákov žijúcich v zahraničí a databáza informácií o tejto problematike. 2008, Bratislava: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, 57- 63 s. ISBN 978-80-969921-1-9.

BIELIK, F. a kol. 1980. Slováci vo svete. I. zväzok, 1980, Martin: Matica slovenská, 316 s.

BIELIK, F. 1982. Vystáhovalectvo a život krajanov vo svete. In Zborník príspevkov z vedeckej konferencie. 1982, Martin: Matica slovenská, 372 s.

BOTÍK, J. – SLAVKOVSKÝ, P. 1995b. Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 2. Bratislava: Veda, 454 s. ISBN 80-224-0234-4. 454.

BOTÍK, J. 2016. Slováci vo Vojvodine. 2016, Nový Sad: Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, 271 s. ISBN 978-86-87947-34-4.

BOTÍK, J. 1981. Etnicita ako základná kategória národopisnej vedy. In Slovenský národopis. ISSN 1335-1303, 1981, roč. 39, č.1s. 18-25.

BOTÍK, J. 1994. Zvláštnosti kultúry zahraničných Slovákov. In Studia Academica Slovaca. ISBN 978-80-223-5199-7, 1994, č. 23, s.21-30.

JAKEŠOVÁ, E. 1981. Vystáhovalectvo Slovákov do Kanady. 1981, Bratislava: Veda, s.157.

JAKEŠOVÁ, E. 2001. Noviny a časopisy Slovákov v Kanade. 2001, Bratislava: Dom zahraničných Slovákov, s. 74. ISBN 80-88841-19-04.

JAKEŠOVÁ, E. 2006. Emancipačný efekt kanadskej skúsenosti. Žena v slovenskej prisťahovaleckej komunite v Montreale (20. a 30. roky 20. storočia). In Človek a spoločnosť. ISSN 1335-3008. 2006, roč. 9, č. 4. s. 74 – 86.

JAKEŠOVÁ, E. – VAVRUŠ, A. 1986. Kanada. Bratislava: Obzor, 1986, s.240.

JOVANKOVIČ, S. 2017. Minulosť zahraničných Slovákov v učebniciach dejepisu, pracovných zošitoch z dejepisu a v dejepisných čítankách pre základnú školu v Slovenskej republike. Analýza. 2017, s.1-23. Dostupné na internete: <https://www.statpedu.sk/files/sk/publikacna-cinnost/metodiky/minulost-zahranicnych-slovakov.pdf?msclkid=f15fd005cf7a11ec98a71dccccd0eb15d>.

KALAVSKÝ, M.1991: Etnicita alebo etnické vedomie? In Slovenský národopis. ISSN 1335-1303, 1991, roč. 39, č.3-4, s.354-357.

LENOVSKÝ, L. – SLOBODOVÁ NOVÁKOVÁ, K. 2021. Culture – Religion– Ethnicity (Alliance of Identities in the Environment of Foreign Slovak Communities). In Religions. 12 (10), 883. s. 3-13. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.3390/rel12100883>

MELEG, P. – UHRÍK, M. – SKLABINSKI, M. 2016. Stála konferencia Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí. 2016, Bratislava: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, 203 s. ISBN 978-80-969921-6-4.

MELEG, P. 2018. Stála konferencia Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí. 2018, Bratislava: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. s.152, ISBN 978-80-9699-21-7-1.

MINÁČ, V. 1982. Vystáhovalectvo a život krajanov vo svete. In K storočnici začiatkov masového vystáhovalectva slovenského ľudu do zámoria. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie. 1982, Bratislava: Matica slovenská, s. 350.

MINÁR, I. 1994. Americkí Slováci a Slovensko 1880 – 1982. Bratislava, 215 s. ISBN 80-7127-040-7.

PAUČO, J.1972. Slovenskí priekopníci v Amerike. 1972, Cleveland: Prvá katolícka slovenská jednota. 359 s.

STOLÁRIK, M.1980. Slovak Migration from Europe to North America, 1870-1918. 1980. Rím: Slovak Studies. s.5-24.

STOLÁRIK, M. 1989. Slovenskí prisťahovalci a ich postoje v rokoch 1885-1919. In Historický časopis. 1989, roč. 37, č.6. s. 806-819.

STOLÁRIK, M. 1980. Place for Everyone. Slovak Fraternal-Benefic Societies. In:Self – help in Urban America: Patterns of Minority Business Enterprise. Port Washington: New York, Kennikat Press, 1980 s.130-154.

VARŠO, J. 2018. Stála konferencia Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí. 2018, Bratislava: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. s. 3- 4, ISBN 978-80-9699-21-7-1.

Ústava Slovenskej republiky

Zákon 474/2005 Z.z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí

